

dwukrotnie (s. 251 i 309); dwa razy jest cytowane to samo stwierdzenie z wykładu na temat nowej ewangelizacji kard. Josepha Ratzingera (s. 288 i 340). Generalnie trzeba powiedzieć, że książka ks. profesora Kudasiewicza jest bardzo cenną pozycją wśród publikacji podejmujących tematykę życia chrześcijańskiego ze względu na wszechstronne ujęcie zagadnienia oraz zakorzenienie zarówno w Objawieniu, jak i w jego współczesnym ujęciu Magisterium Kościoła i teologów. Wartościowe jest także odwoływanie się do literatury, filmów, dzieł sztuki, przywoływanie postaci świętych, tekstów liturgicznych, przykładów wziętych z życia. W sumie *Powołanie do służby. Szkice z teologii i duchowości biblijnej* stanowi dobry przykład świadomego zastosowania hermeneutyki ekklezjalnej (s. 13) i model przepowiadania słowa.

**Beata Urbanek**

*Matrimonio et familiae. Z problematyki małżeństwa i rodziny*, red. P. Landwójtowicz, Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2016, ss. 353. ISBN 978-83-63950-83-5.

W serii „Człowiek – Rodzina – Społeczeństwo” Instytut Nauk o Rodzinie Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego wydał kolejną, 26. pozycję, zatytułowaną *Matrimonio et familiae. Z problematyki małżeństwa i rodziny*. Już tytuł książki (*Małżeństwo i rodzinie*) wskazuje na to, że z jednej strony działanie Kościoła katolickiego w sferze nauczania i pastoralnej działalności ukierunkowane jest na ciągle poszukiwanie dobra osób tworzących małżeństwa i rodziny, a z drugiej wciąż potrzebuje on naukowego pogłębienia i usystematyzowania swych działań. „Jednym z niezwykle cennych przykładów takiej dążności – jak podkreśla redaktor książki, ks. dr hab. Paweł Landwójtowicz, we wstępie – jest naukowa droga prof. dr. hab. Krystiana Wojaczka, który dobru małżeństwa i rodziny poświęcił wiele wysiłków naukowych, dydaktycznych i pastoralnych. Z tego też powodu książka ta Jemu jest dedykowana z wyrazami szacunku i wdzięczności” (s. 13).

Ceniony w środowisku polskich pastoralistów, prof. zw. dr hab. Krystian Wojacek, urodzony 1 października 1950 r. w Rybniku na Górnym Śląsku, swoją drogę naukową rozpoczął uzyskaniem tytułu magistra w Instytucie Teologii Pastoralnej KUL. W tym samym instytucie doktoryzował się pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. Adama Ludwika Szafrąńskiego. Stopień doktora uzyskał w 1980 roku. W tym samym roku podjął studia specjalistyczne w L'institut de Pastorale et Catechese „Lumen Vitae” w Brukseli, filii L'Université Louvain la Neuf. Po powrocie, w 1981 roku, został zatrudniony jako pracownik naukowo-dydaktyczny

w Katedrze Teologii Pastoralnej Ogólnej Instytutu Teologii Pastoralnej KUL. W tym czasie współpracował z Akademickim Ośrodkiem Duszpasterstwa przy KUL w przygotowaniu do małżeństwa metodami aktywizującymi, Diecezjalnym Ośrodkiem Duszpasterstwa Rodzin Diecezji Lubelskiej oraz duszpasterstwem rodzin przy Akademii Medycznej w Lublinie. W 1983 roku współorganizował Diecezjalne Studium Życia Rodzinnego Diecezji Lubelskiej, opracował jego program i w latach 1983–1994 był jego dyrektorem. W 1989 roku odbył staż naukowy w Catholic University of America w Waszyngtonie. W 1994 roku przeszedł jako pracownik naukowo-dydaktyczny do powstającego Uniwersytetu Opolskiego, gdzie przez wiele lat był kierownikiem Katedry Duszpasterstwa i Profilaktyki Dysfunkcji Rodziny na Wydziale Teologii. Stopień doktora habilitowanego uzyskał w 1997 roku w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, na podstawie dorobku naukowego i książki zatytułowanej *Kształtowanie katolickiej koncepcji małżeństwa w diecezjalnym studium rodziny. Studium pastoralne*, Opole 1997. Dorobek naukowy prof. Wojaczka obejmuje m.in. 4 książki oraz 85 artykułów naukowych. Uczestniczył jako wykładowca w licznych konferencjach naukowych, w tym w zagranicznych, na przykład w Rzymie czy Manchesterze. Prowadził przede wszystkim badania nad więzią małżeńską, teologią małżeństwa i rodziny, wyjazdami zarobkowymi za granicę jednego z małżonków, metodologią i metodyką pracy z małżeństwami i rodzinami. Równocześnie prowadził zajęcia warsztatowe z małżeństwami i rodzinami. Studium teoretyczne problematyki małżeńskiej i rodzinnej oraz praktyczna weryfikacja jego rezultatów przyczyniły się do odkrycia istotnych uwarunkowań tzw. kryzysu małżeństwa i wypracowania metody uprzedzania kryzysu. Metoda ta wiąże rzeczywiste możliwości uniknięcia kryzysu w małżeństwie z powrotem małżonków do fundamentów ich osobowego bycia jako mężczyzny i kobiety. Warto zwrócić na nią uwagę, gdyż jednym z istotnych jej filarów jest głoszona z taką determinacją przez Jana Pawła II koncepcja relacji małżeńskiej jako procesu osobowego obdarowania małżonków sobą. Jest to szczególnie ważne w sytuacji upowszechniania zamętu wokół małżeństwa i rodziny. Problematyka ta została opisana w ostatniej książce, zatytułowanej: *Profilaktyka kryzysu małżeństwa. Podstawy i praktyka*, Lublin 2013.

Pracę zbiorową *Matrimonio et familiae* otwiera artykuł ks. prof. B. Mierzińskiego, który dokonuje analizy encykliki *Evangelium vitae* Jana Pawła II w 20. rocznicę jej powstania, w perspektywie dynamicznych i aktualnych przemian dokonujących się w świecie. Osią swych rozważań uczynił Autor napięcie pomiędzy kulturą śmierci a kulturą życia. Kontynuację tego tematu odnaleźć można także w artykule ks. prof. Z. Glaesera, który pochylił się nad przesłaniem Jana Pawła II w liście do rodzin *Gratissimam sane*. Przewodnim motywem stało się ukazanie rodziny jako centrum i serca cywilizacji miłości, jako drogi do podejmowania rozstrzygnięć wobec aktualnych problemów, z jakimi przychodzi się borykać Kościołowi i światu. Uzupełnieniem tych zagadnień jest opracowanie ks. prof. K. Glombika, który przybliżył rozumienie sakramentalności

małżeństwa w ujęciu kard. J. Ratzingera/Benedykta XVI. Swego rodzaju aktualizacją i dopełnieniem powyższych rozważań stało się podjęte przez ks. prof. W. Przygodę zagadnienie apostołatu rodzinnego wobec dzisiejszych wyzwań społeczno-kulturowych. Poglębienie apostołatu rodzinnego w kontekście duszpasterstwa rodzin wobec młodych małżonków przynosi także artykuł ks. prof. G. Pyżłaka. Z kolei ks. prof. J.K. Przybyłowski omawia dokonujące się w rodzinie wychowanie. Cennym akcentem tych rozważań jest dostrzeżenie znaczenia prawdy, wolności i trudu samowychowania w procesie dojrzewania wiary w rodzinie. Potwierdzeniem powyższych treści są zagadnienia podjęte przez kolejnych autorów. Książd prof. J. Kochel w artykule na temat miłości i odpowiedzialności w wychowaniu wskazuje na podstawy personalno-egzystencjalne pedagogiki miłości w procesie wychowania człowieka w środowisku małżeńsko-rodzinnym. Poglębienie zagadnień związanych z tym problemem odnajdujemy także w artykule ks. prof. R. Chałupniaka, który poruszył temat katechezy rodzinnej i jej współczesnych wyzwań oraz w artykule redaktora niniejszej publikacji, który zajął się zagadnieniem poradnictwa małżeńskiego. Cennym przyczynkiem podejmowanych rozważań jest opracowanie ks. prof. I. Celarego, który przybliżył nauczanie kard. Waltera Kaspera i jego rozumienie „Ewangelii rodziny” we współczesnym świecie. Kontynuacją powyższych rozważań jest opracowanie ks. dr. J. Podzielnego, który przybliży stanowisko Konferencji Episkopatu Niemiec przed XIV Zwyczajnym Zgromadzeniem Ogólnym Synodu Biskupów na temat rodziny. W ten nurt wpisuje się także artykuł ks. prof. R. Porady, który naświetla problem małżeństwa z perspektywy dialogu ekumenicznego. Dopełnieniem zagadnień ekumenicznych jest aktualny problem edukacji interkulturowej w obozach dla uchodźców, który podejmuje ks. prof. S. Rabiej. Na tle zagadnień związanych z uchodźcami zarysowuje się problem osamotnienia dziecka w rodzinie, podjęty przez dr K. Bień. Autorka wskazuje, że wiele dzieci pozostaje opuszczonych nie tyle fizycznie, co emocjonalnie. Stanowi to poważne zagrożenie dla procesu ich integralnego rozwoju i wychowania. Niezwykle istotnym zadaniem, także dla Kościoła, staje się zatem przychodzenie z pomocą osamotnionemu dziecku, także poprzez właściwe otoczenie opieką jego środowiska wzrostu, jakim powinna być każda rodzina. Temu, jak tego dokonać, poświęcono następne opracowanie, autorstwa dr E. Lichtenberg-Kokoszki, która przedstawia całe spektrum skomplikowanej sytuacji wychowawczej we współczesnej rodzinie. Pewnym drogowskazem, jak wyjść z impasu, staje się artykuł ks. prof. D. Kroka i A. Preis, którzy wskazują na znaczenie dopasowania małżonków w zakresie ich inteligencji emocjonalnej w perspektywie stylów komunikacji i dobrostanu psychicznego. Przedostatnie opracowanie, którego autorem jest ks. prof. P. Morciniec, porusza problematykę strat, jakich doświadczają członkowie wspólnot rodzinnych poprzez śmierć swoich bliskich. Szczegółowa analiza tego problemu oraz odniesienie się do źródeł biblijnych pozwoliło na wypracowanie konkretnych odpowiedzi i uniwersalnych metod

towarzystwa osobom doświadczającym żaloby po starcie najbliższych. Kontynuacją biblijnych rozważań na temat małżeństwa i rodziny jest artykuł o. prof. A.S. Jasińskiego, który w perspektywie Księgi Ezechiela pokazuje konkretne i praktyczne wskazania dla odnowy rodziny i narodu.

Książka *Matrimonio et familiae* – jak czytamy we wstępie – „składa się z artykułów, które w swych założeniach opisywać mają sytuację małżeństwa i rodziny z różnych perspektyw. Tym, co je łączy, jest dążenie do takiego oglądu poruszanych spraw, by zaprezentować różnego rodzaju teoretyczne ujęcia na temat małżeństwa i rodziny oraz by podejmować próby odnajdywania praktycznych działań na rzecz tych wspólnot” (s. 10). Reasumując, można stwierdzić, że zarówno dobór autorów, jak i podjęta przez nich problematyka pozwoliły w sposób pogłębiony, a jednocześnie interesujący przedstawić szereg aktualnych zagadnień dotyczących szeroko pojętego duszpasterstwa rodzin, a jednocześnie wpisać się w nurt problematyki podejmowanej przez odchodzącego na emeryturę prof. K. Wojaczka.

**Ks. Bogdan Biela**

Ks. Edward Wasilewski, *Podstawowe prawdy katechizmowe w 33 ujęciach graficzno-obrazowych. Pomoce katechetyczne z płytą CD*, Wydawnictwo Gaudentium, Gniezno 2016, ss. 177, ISBN 978-83-65189-6.

Zasada stosowania wizualizacji w katechezie adresowanej do uczniów żyjących w kulturze i cywilizacji obrazu nie jest już dziś przez nikogo kwestionowana. Nasuwa się w związku z tym pytanie: czy chodzi o jakąkolwiek wizualizację, czy o jakiś określony jej rodzaj? Warto w tym kontekście wspomnieć, że istnieją zasadniczo dwie odmiany wizualizacji: obrazowa (ikonograficzna) oraz linealna (łac. *linealis* – liniowy, złożony z linii). Przedstawienia ikonograficzno-obrazowe, spotykane w sztuce sakralnej, nie zawsze adekwatnie ilustrują omawiane prawdy wiary, co więcej, mogą nawet prowadzić do ich zafałszowań. Poszukując nowych form wizualizacji, wolnych choćby od antropomorficznych zagrożeń, katecheci zwrócili uwagę na metodę wykresograficzną, wypracowaną przez ks. prof. Franciszka Drączkowskiego, posługującą się wykreślaniami, złożonymi z figur geometrycznych. Metoda ta, której ks. F. Drączkowski poświęcił siedemnaście pozycji książkowych oraz pięć artykułów naukowych, wydanych w latach 1978–2014, doczekała się dwudziestu jeden recenzji (w tym sześciu w językach obcych) teologów i pedagogów. Według ich zgodnej opinii, metoda ta może być wykorzystana zarówno w wykładzie teologii, jak